

keling. Over  
de; Engelsch-  
de aandacht.  
En de Inter-  
ze maand in  
verandering.  
rogram.  
van het Ko-  
itgang op te  
nogen maken.  
atste 25 jaren

ingsarbeiders,  
hoofdstations  
den 6528. In-  
jaar 22.279.  
gen op school

len van 1925,  
og. De „blan-  
3335 tot 6289  
den dus bijna  
erden 43.181.  
dmanalangers  
in getal werd  
t 899.182.

vak. Voor ge-  
en 15 vrou-  
sche. En toch  
roken begeerte

k. Wij geven  
wordt geschat  
n 15.000 zen-

stantsche zen-  
15.683 avond-  
i nog 721.421.

estantsche en  
r vallen deze  
j de ongeveer

tegenwoordige  
of ten naastele

riend van het  
ding toejuicht.  
en zeer groot  
wij noemden  
ig.

de vergemak-  
at waard, dat  
te veel moeite  
en met de ver-  
it aan de zen-  
de tropische  
het graf voor  
endheden den  
e gele koorts,  
uberculose, de  
de veranderd;  
roef in 1924;  
vest-Afrika ge-

dgemeene wel-  
le. En als het  
ggen en alzoo  
naken en met  
gewoon groot  
rek aan drink-

t is voldoende  
verheffing van  
ijs gesteld.  
oote schaduw-

koortsachtige  
is bij de mil-  
kan ik halen  
vieren, uit de  
en en de zen-  
de boodschap  
ouderophalen,  
sch afwijzend  
lles geworden,

oor een, men-  
en zij hebben  
t geloofsgebed  
Afrika schijnt  
ijn.  
in aanhangers  
en, het Woord  
Aan Christus,  
heidendom is

te wereld over-  
odzakeelheid,  
oor de zending  
n aan een op-  
ingsconferentie

ver het rassan-

geworden.  
t Allégret, Pa-

rijche zendingsdirectie: Het denken der massa  
wordt in verwarring gebracht, vergiftigd door den  
terugkeer van duizenden soldaten, die voor het  
grootste deel huiswaarts keeren met een gansch  
ander gevoel dan achtig voor den Europeaan en  
de blanke vrouw; door de pan-Afrikaansche pro-  
paganda, die door Engeland en Amerika wordt ge-  
voerd; door communistische en bolsjewistische  
cellen, waarmee bepaalde kuststreken worden over-  
dekt, zonder het noodige tegenwicht van een zede-  
lijke opvoeding of een krachtig geweten; door den  
invloed van een geest, die overdreven democra-  
tisch is.

Vrijmetselaarslogen werden in Senegal, in de  
Kongo, in Guinea en ook in eenige der Engelsche  
kolonies gesticht. Voeg daarbij den hongersnood, die  
in sommige streken een epidemisch karakter droeg.  
En het is duidelijk, hoe de ontevredenheid wies.

Een overzicht van hetgeen op de Conferentie  
zal behandeld worden, is niet in ons bezit. Maar  
de lijst der artikelen, die in het dubbelnummer  
der Int. Rev. staan, geeft ons een indruk van de  
kwesties.

Immers, na een artikel van Allégret over Blank  
en Wit in Afrika, wordt het Zuid-Afrikaansche pro-  
bleem van drie zijden bezien: Dr du Plessis geeft  
een der drie artikelen. Over de Zeden en Gewoon-  
ten der primitieve volken wordt zeer onderhou-  
dend geschreven, en met voorbeelden uit Abra-  
hams tijd enz. toegelicht. Natuurlijk wordt ook het  
vraagstuk der Bevolking en ontvolking niet vergeten,  
evenmin als de cultuur der Afrikaansche volken,  
die door de overweldigers dreigt ten onder te wor-  
den gebracht en vervangen te zullen worden door  
de cultuur der Europeesche volken.

Daarna komen de meer religieuze onderwerpen.  
Achtereenvolgens komen ter sprake: Het brengen  
van het Evangelie aan den Afrikaan; de opbouw  
der Afrikaansche kerk; de separatistische beweging  
in de kerk; godsdienstonderwijs; de voorziening  
in Christelijke lectuur.

Aan den Islam zijn drie artikelen gewijd. Breed  
wordt gehandeld over den dienst der gezondheid  
en welvaart. Bridgman schrijft over de sociale con-  
dities in Johannesburg, en Anet geeft eenige aan-  
teekeningen over het Belgisch standpunt.

Wanneer de Conferentie op al deze punten zal  
ingaan, heeft zij haar tijd en kracht wel noodig.  
Wellicht echter, dat zij zich op de hoofdzaken  
zal concentreren.

J. D. W.

## PERS-SCHOUW.

De taal der synode: nieuw of oud?  
In „De Hervorming“ schrijft S. het volgende:

„Het zal aan de lezers van „De Hervorming“ be-  
kend zijn, dat er naast het Nederlandsch en het Duitsch  
nog een derde taal bestaat, een soort misbaksel, dat  
men het „Germaansch“ zou kunnen noemen. Tot dit  
„Germaansch“, dat in ons land nogal geliefd is en  
dat een eigen verzameling van woorden heeft, be-  
hooren woorden als: ongeacht, ombouw, nieuwbouw,  
verzendkosten, richtig (een leelijk eendje door het  
Ministerie van Financien uitgebroed). De Synode te  
Assen doet ook een duit in het zakje. Ze heeft aan  
een der predikanten, wiens zaak in het geding kwam,  
geschreven wat ze van hem verwacht en o.a. als  
voorwaarde gesteld: met onderlating voorhands  
van de bediening des Woords enz. enz. Dat „onder-  
lating“ is zintuigelijk waarneembaar geen Nederlandsch  
maar „Germaansch“.

Naar ieder, die de gereformeerde kerkelijke taal  
eenigzins kent, weten kan, is het niet waar, dat de  
synode van Assen een speciaal Assensch duitje in het  
neo-misbakselenzakje deed. Hoogstens kan men haar  
verwijten, dat ze de taal der vaderen bewaard heeft,  
en dat ze oude termen, die vroeger gemeengoed waren,  
laat voortbestaan. Maar dat het niet nieuw is, en  
ook niet „Assensch“, te spreken van „onderlating“,  
blijkt uit het feit, dat reeds door de synode van  
Middelburg in 1581 gesproken is van „die gheene, die  
synen dienst onderlaten heeft“ (part. vragen, 6), dat  
evenzoo het woord voorkomt in art. 12 van de kerk-  
orde van Den Haag 1586, en in die van Dordrecht,  
1618-1619, art. 14 en 15.

Woordenboeken bewijzen trouwens, dat het woord  
in het vroeger nederlandsch gangbaar was. Het is wel  
oud, maar niet een nieuw Asser misbaksel.

Laat De Hervorming, en ook het Handelsblad, dat  
dit „belangrijk“ nieuws overnam, eens opslaan het  
wdk van De Vries en Verwijs. Men zal zien, dat  
„onderlaten“ 3 eeuwen geleden gebruikt is door de  
statenvertalers (een theoloog had daar wel op  
mogen letten) in Habakuk 1:4, en voorts door Hooft,  
Brandt, Camphuyzen, de Brune. Maar tegenwoordig  
maakt men zelfs van oud-hollandsche woorden een  
nieuw germanisme om toch maar zonder „onderlaten“  
op Assen critiek te oefenen; het zou ook jammer zijn,  
als men iets van die critiek „onder zich zou laten“....

Het kopje thee.

Verschenen is een geschrift van Lucien Brulez: Hol-  
landsche Philosophie. (Ferdinand Hart in Breslau, 1926.)  
Daar trof me op bl. 111 deze zin:

.... A. Kuyper, der in den Anfangsgründen seiner  
grossen (calvinistischen) Theologie erstaunlich rich-  
tige und tiefe erkenntnistheoretische Ansichten ent-  
wickelte....

Op gevaar af, dat een christelijk-gereformeerde kerk-  
bode dit zinnetje mishandelt (gelijk onlangs het boek

van dr Wielenga te beurt viel: In de School der  
Wysbegeerte) om te bewijzen, dat de Afscheiding toch  
veel beter was dan de Doleantie, en dat de laatste  
de filosofie heeft gebracht in de kerk (wat natuurlijk  
niet zoo min waar is, als b.v. de bewering, dat dr Kuyper  
wel eens in een sportpak de bergen beklom, anders  
dan De Cock, bewijzen zou dat de Doleantie, anders  
dan de Afscheiding, de „cultuur“ liet overwoekeren het  
ert der theologie); en op gevaar af, dat iemand meenen  
mocht, dat ik het met het boekje van Brulez eens  
ben (wat niet het geval is) wil ik toch op deze  
miltating wijzen. Want zij heeft haar waarde. Velen  
zeggen tegenwoordig: wij moeten in de Geref. kerken  
de kennistheorie gaan uitwerken in den opbouw der  
confessie en de kennistheoretische vraagstukken gaan ter  
hand nemen, want we hebben daar nog niets  
voorgekregen tot nu toe. Maar een buitenlander  
constateert, dat dr A. Kuyper ons voorloopig werk ge-  
meeg gegeven heeft, en dat de bewering, dat wij nog  
niets hebben, en zonder verloochening van de historie  
met blanco mandaat zouden kunnen beginnen, on-  
juist is.

Brulez drukt Kuypers portret genoeglijk naast dat  
van Bolland af; de Wekker hoore. Maar velen zeggen:  
ik ben bezwaard vanwege Assen; want — ik citeer  
uit het hoofd — de groote mannen ontbreken tegen-  
woordig, die ons het verlossende woord kunnen spre-  
ken; we hebben ze niet meer. Wel ja; alsof Kuyper en  
Bavinck niet elken dag nog onder ons te raadplegen  
zijn in hun boeken. Hebben we ze niet? Misschien  
worden ze door de klagers niet gelezen.

Brulez zegt, bl. 114:

Es dauert Jahre, bevor man von holländischen Be-  
kannnten zu einem „kopje Thee“ eingeladen wird...

Hollanders zijn zoo stijf m.a.w.; ze moeten u eerst  
eens goed bekijken, voordat ge op een kopje thee  
gevraagd wordt.

Ik geloof, dat het aan de invitatie op een kopje  
thee niet ontbreekt. Barth komt op de thee, en Kant,  
en waarlijk Kuyper en Bavinck krijgen soms ook een  
vereerende uitnodiging. Maar het was te wenschen,  
dat men wat minder theepraatjes hield en hen meen-  
nem (want ze zijn er nog) naar de studierkamer.  
Wie dan, een paar jaar na de begrafenis van Kuyper  
en Bavinck, over Assen heen kwaaft: wij hebben geen  
groote mannen meer, o Zwitsers, komt over en helpt  
ons, die bedenke, dat hier een Duitscher naast  
elkaar en achter elkaar behandelt: D. Wyttenbach, Van  
Heude, Opzoomer, Allard Pierson, Multatuli, Bolland,  
Heymans, A. Kuyper. Als nu de heer Brulez door vele  
bezwaarden eens op de thee gevraagd wordt, dan krijgt  
waarlijk dr A. Kuyper ook nog eens een beurt. Wie  
weet, of men al ten end niet ontdekt, dat hij toch  
ook wel wat nieuws gezegd heeft, dat men eerst kennen  
moet, wil men gaan uithooven.

Oosterend.

In de pers circuleert onderstaand bericht:

In de bladen werd melding gemaakt van een  
telegram van protest aan de Synode, onder-  
teekend door 6 leden van den Raad der Geref. Kerk  
te Oosterend Texel. Het protest van deze broeders  
richtte zich tegen de woorden van den Voorzitter,  
dat behalve twee Kerken, alle Kerken hartelijk  
instemden met de besluiten der Synode.

Bedoelde broeders vatten het woord hartelijk op  
als: met blijdschap. En waar zij wel van harte in-  
stemden met de genomen besluiten, doch met wee-  
moed in het harte, meenden zij te moeten protes-  
teeren.

Waar in hun protest schijnbaar door sommige  
bladen gelezen werd een stelling nemen tegen de  
Synodebesluiten, deelen zij bij dezen mede, dat ze  
van harte instemmen met genoemde besluiten.

De Onderteekenaars.

Het is goed, hiervan kennis te nemen. Al weer  
een legende minder.

Prof. Obbink over een gravamen.

Prof. Obbink schijnt den goeden invloed te willen  
breken van zijn woord, dat men ten gunste van de  
Asser Synode kon uitleggen en ook heeft uitge-  
legd. Onlangs kwam hij althans weer eens met iets  
anders voor den dag. Hij schrijft in het „Alg. Weekbl.  
v. Chrdom en Cultuur“ over het gravamen dat Dr  
v. Leeuwen heeft ingediend bij de Gen. Synode van  
Assen. Dat Prof. Obbink oordeelt, dat Dr v. Leeuwen  
de kwestie niet zuiver stelt, zou een gereformeerde  
kunnen doen vermoeden, dat eventuele afwijzing van  
het gravamen straks door de Synode Prof. Obbink's  
instemming zou kunnen verwerven. Maar het zal niet  
gelukken. Immers, als Prof. Obbink Dr v. Leeuwen  
afwijst, is het wel doordacht; maar als de Synode  
het straks doen zal, staat van te voren vast, dat het  
niet doordacht zal wezen. Men leze:

Het verwondert mij, dat dr v. L., die in de Oos-  
tersche wereld thuis is, het onjuiste dilemma stelt:  
of een werkelijke slang of de duivel. Hij moest  
weten dat die tegenstelling niet deugt. Maar voor  
zijn verdediging tegenover de Synode is het van  
weinig belang hoe hij zich uitdrukt: zijn stand-  
punt wordt toch veroordeeld — zonder weerlegging.  
Daarom maakt deze verdedigingsbrochure zoo'n tra-  
gische indruk, de Synode neemt niet eens de moeite  
van naar zijne argumenten te luisteren, en nog min-  
der van ze te weerleggen.

Van Prof. Obbink zijn we veel onvriendelijks ge-  
woon tegen de Gereformeerden. Maar dat hij het zoo  
bont zou maken, had ik niet durven denken. Iedereen  
heeft kunnen lezen, dat voor het onderzoek en de be-  
antwoording van het gravamen van Dr v. Leeuwen

juist de Synode verdraagd is, en dat aan zijn bezwaar-  
schrift de volle aandacht geschonken wordt. Maar terwijl  
het in alle bladen te lezen staat, weet Prof. O. dat  
het heelmaal onzin is.

Wel ja.

Het is een troost, dat achter op de advertentie-  
pagina van zijn krant onder het hoofd „Moderne fabe-  
len“ volgende wijsheid te lezen is:

De snoek sprak met verachting over den karper.  
Een oogenblik later evenwel had hij hem verslonden.  
„Ik zou niet willen leven, van wat ik veracht“,  
merkte de baars op.

„O, dat is wat anders“, antwoordde de snoek  
meesmailend.

En hij ging op zijn zij liggen, ter bevordering  
der goede spijsvertering.

Er zijn vele niet-gereformeerde snoeken, die zelf geen  
KERKgeschiedenis kunnen maken, en die den gerefor-  
meerden karper, die het wel doet, verachten, doch  
inniddels op zijn belangrijkheid leren.

Want hoeveel krantenschrijvers en referenten zijn  
er niet, die als ze in 1926 nog iets actueels willen  
zeggen, dat ligt op het terrein van de geestelijke be-  
weging DEZER dagen, het hebben moeten van den  
gereformeerden synodalen karper? Hun eigen snoeken-  
gezelschap heeft geen stof te bieden. Het verhaal van  
snoek en karper is wel modern, maar, helaas, geen  
fabel. Behalve dan: de verslinding van den karper  
door den kaper-snoek.

K. S.

## AAN ONZE LEZERS!

Van verschillende zijden mochten wij adressen ontvangen  
van meelevenenden in onze kringen, tenelnde aan deze adressen  
de eerste nummers van den nieuwen jaargang van ons Blad  
ter kennismaking toe te zenden.

Gaarne zullen wij allen, die in den inhoud van ons Blad  
belang stellen, de drie eerste nummers van den nieuwen  
jaargang, die met dit nummer aanvangt, ter kennismaking  
doen toekomen.

Mogen wij daartoe onze belangstellende lezers verzoeken  
ons een lijstje te willen zenden van adressen als boven-  
bedoeld? Wanneer vele lezers, die met den inhoud van  
„De Reformatie“ sympathiseeren, ons een lijstje van mee-  
levenden uit hun kring doen toekomen, kan de lezerskring  
van ons Blad nog belangrijker worden uitgebreid. Ook zijn wij  
natuurlijk gaarne bereid voor doelmatige verspreiding een  
groot of kleiner getal exx. aan één adres te zenden.

Voor elken nieuwen abonné, die door bovenstaande actie  
verkregen wordt, wordt gaarne f 1.— vergoed.

DE UITGEVERS.

## KERKNIEUWS.

### GEREFORMEERDE KERKEN.

Apeldoorn: W. H. den Harting te Huizum en J. Wijnga  
te Charlois.  
Amsterdam-Zuid binnen het kerkverband (gewijzigd tweetal)  
P. C. de Bruijn te Apeldoorn en H. S. Bouma te Leeuwarden.  
Hoernade: W. Steenberg te Heerenveen en C. v. d.  
Woode te Gorredijk.

#### Beroepen te:

Amsterdam (Zuid): H. S. Bouma te Leeuwarden.  
Bierum (Gr.): G. Wiersma te Musselkanaal.  
Dronrijp: H. Smit, cand. te Nieuw Weerdinge.  
Epe: P. Bos te Stads kanaal.  
Groningen (N.Br.): G. Menken te Garmen.  
Gravenhage (West): P. C. de Bruijn te Apeldoorn.  
Heinoord, Kollumerpomp, Krommenie, Otterland, Paesens,  
Westraan en Westbroek: J. Meijne, cand. te Baarn.  
Zierikzee: H. Wentzel te Ridderkerk.

#### Aangenomen naar:

Zeist: J. Gillebaard te Noord-Scharwoude.

#### Bedankt voor:

Hoewerzijl: D. B. J. v. d. Meulen te Oosterveer.

#### Inrede te:

Rhoden: cand. A. D. R. Polman. Tekst 2 Cor. 4:5.  
Zaandam: C. J. Wielenga. Tekst 1 Cor. 3:20-23.

#### Afscheid van:

Egenoord: J. v. d. Berg. Tekst Hebr. 13:20 en 21.  
Zevenhuizen (Z.H.): H. W. Felderhof. Tekst 2 Cor. 13:11.

Grafsteen Dr J. C. de Moor. Op de nieuwe alge-  
meene begraafplaats te Utrecht is Zaterdagmiddag het ge-  
denkteken overgedragen, opgericht op het graf van Dr J. C.  
de Moor, in leven predikant der Geref. Kerk van Utrecht.

Na het zingen van Ps. 42 vs 3 en, gebied, droeg Dr R.  
E. van Arkel met een rede den grafsteen over aan de  
familie, namens wie een swager van den overledene, Dr  
L. E. Smilde, van Haastrecht, het gedenkteken aanvaardde.  
Het groot aantal aanwezigen zong daarop Ps. 103:9.

Beroepingswerk. De Kerkraad der Geref. Kerk van  
Hilversum heeft in zijn laatste vergadering besloten den  
beroepingsarbeid voor den derden predikant overwijd aan te  
vatten.

Dr C. van Reenen, predikant van Bigelow-Sibley Chris-  
tian Reformed Church, Noord-Amerika vertoelt met nabe-  
paald verlof in Nederland en studeert thans aan de Vrije  
Universiteit. Zijn adres is Zoehorstraat 75, Amsterdam.

### CHR. GEREFORMEERDE KERK.

#### Beroepen te:

Gravenhage: L. de Bruijne te Zwolle.  
Gravenhage: H. Visser te Leeuwarden.  
Steenwijk: H. Holtrop te Ursum.

#### Bedankt voor:

Maasvluis: J. P. Meijering te Nieuwpoort.

### GEREFORMEERDE GEMEENTEN.

#### Tweetal te:

Aagtekerke: J. Franje te Barneveld en B. v. Neerboos te  
Terneuzen.

#### Beroepen te:

Grand-Rapids (N.A.): H. Kieviet te Veendam.

### NEDERLANDSCHE HERVORMDE KERK.

#### Drieital te:

Leiden (vac.D. Plooy): W. Lodder te Doorn. A. D. Meeter  
te Loosdunum en J. C. H. Romijn te Workum.